



Uluslararası Tarım Ürünleri Ticaretinde Tahkim, FOSFA ve GAFTA, Londra

Jacques Covo*

Her yıl 375 milyon ton tahıl, uluslararası pazarlarda satılmaktadır. İhracatçı ülkeler listesinde ilk sırada ABD; ikinci ve üçüncü sırada ise Arjantin ve Ukrayna yer almaktadır. Avrupa Birliği ise 2019 – 2020 sezonunda 36 milyon ton ile ihracatta beşinci sırada yer alan bir güçtür. Karadeniz havzası ülkeleri de dünyada ticarileştirilmiş 107 milyon ton ile buğday, arpa ve mısırdan oluşan üç pazara hakimdirler. Ayrıca Karadeniz üzerinden Kazakistan, Rusya ve Ukrayna da tarım ürünleri ihraç etmektedirler. Bu bilgileri edindiğim 9.1.2020 tarihli Fransız gazetesi ‘L’Oise Agricole’ e göre, 2020 yılının ilk 6 ayında ABD, Brezilya, Güney Afrika (ki, son ikisi mısır ticaretinde, büyük ihracatçılardır) ve Avrupa Birliği’nin yaklaşık 356 milyon ton tahıl ihraç edeceği öngörülmüştür. Çoğunluğu FOB veya CIF tek-tip *ihracat* sözleşmelerine tâbî, deniz aşırı satışlar olan bahse konu bu miktarlar, dünya tahıl üretiminin yaklaşık %20’sine tekabül etmektedir. Dolayısıyla bu sözleşmelerden doğabilecek hukuki sorunların boyutunu ve tâbî olabilecekleri tahkimin önemini anlamak kolaydır.

GAFTA’nın İnternet sitesinde verilen bilgiye göre, uluslararası tahıl ticareti uyuşmazlıklarının %80’i, Londra’da yerleşik GAFTA “The Grain & Feed Trade Association” veya “Tahıl ve Yem Ticareti Derneği”nin kurumsal-sektörel tahkimi çerçevesinde çözülmektedir. Sözü geçen ürünlerin uluslararası ticaretini yapan şirketler, faaliyetlerini bu kurumun tek-tip sözleşmeleri bazında yürütmektedirler. Bu sözleşmeler, emtianın özellikleri, menşei ve nakliye yöntemi ile ilgili, zamanın ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kurumların Sözleşmeler Hukuku Komisyonları çerçevesinde güncelleştirilir.

Yine Londra’da yerleşik FOSFA “Federation of Oils Seeds & Fats Association International” veya “Uluslararası Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar Federasyonu” bu kurumun değerlendirme alanındaki ürünler olan, yağlı tohumlar ve bitkisel yağlar için (bunlara branşta hayvansal yağlar da eklenir) uluslararası alanda en önemli kurumdur. Branşın, dünya pazarında işlem gören temel yağlı tohum ürünü, senede 127 milyon ton ile soya fasulyesi ve soya küspesidir. Bu

* Sorumlu Yazar: Jacques Covo (FOSFA ve GAFTA Temyiz Tahkimi Daireleri ve Sözleşmeler Hukuku Komisyonları Eski Üyesi/ Hukuk Danışmanı ve Uluslararası Tahkim Hakemi), Cenevre, İsviçre. E-posta: j.covo@bluewin.ch ORCID: 0000-0003-1175-4433

Atf : Covo J, “Uluslararası Tarım Ürünleri Ticaretinde Tahkim, FOSFA ve GAFTA, Londra” (2020) 40(2) PPIL 859.
<https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.2.0099>



ürünlere kolza ve palmye tohumları takip eder. Söz konusu ürünlerin ticareti başlıca dört ülkenin elindedir.

Bu dört ülke, 80 milyon ton ile ABD, 57 milyon ton ile Brezilya, 32 milyon ton ile Arjantin ve 15,5 milyon ton ile Çin'dir. Soya fasulyesi için, ABD 35 milyon ton farkla Brezilya (30 milyon ton) ve Arjantin'in (5,5 milyon ton) ilerisinde bulunarak, dünyanın önde gelen ihracatçı ülkesi olmuştur. Bu tutarlara bitkisel ve hayvansal yağlar ticaretinin hacmi de dâhil edildiğinde, (tahıl için olduğu gibi) oldukça büyük olan bu işlem hacmi, bundan kaynaklanan çok sayıda hukuki sorunu ve dolayısıyla tahkimin önemini vurgulamaktadır. Sektörün uluslararası ticaretinden doğan tahkimlerinin büyük çoğunluğu FOSFA dairesinde gerçekleştirilmektedir.

Genellikle sektörel meslek odaları ve/veya kurumları tahkiminde olduğu gibi, FOSEA ve GAFTA sistemleri, hukukçu olmayan ve fakat vaka uzmanı olan tacirlerin hukukî kararlar verdiği bir tahkim sistemidir. Bu "uzman hakemlerin" uzmanlıkları, her şeyden evvel günlük iş hayatına, meslek odalarının yayınladığı tek tip sözleşmelere ve bunlarla alâkalı mahkeme içtihatları ve kanunlardan edindikleri bilgiye dayanır.

Bu bilgi, adeta bir "korporatist hukuk" veya kuruma özel bir hukuk teşekkül eder. Fiilen FOSFA ve GAFTA sektörel-kurumsal tahkimlerinin manası, bu kurumların tek-tip sözleşmelerinde geçerli olan İngiliz hukuku arka planda olmak üzere, tacir tarafından yürütülen ve hakkaniyet ve nefaset kurallarının ve hakemlerin ticari açıdan ahlâkî vicdanlarının önemli rol oynadığı tahkimdir. Mamafih, tahkim kararların hukuka uygun olarak verilmesi zaruridir.

Ticari uyuşmazlıkların etkili ve kesin çözümlenmesini ve taraflar arasındaki hesapların nihai olarak çözümlenmesini sağlamak üzere ve tacirlerin talebi üzerine, FOSFA ve GAFTA Tahkim Kurallarında belirli kısa zamanaşımı süreleri vardır. Bu süreler içinde başlatılmayan dava, davanın reddedilmesine neden olabilir. Bu bağlamda, hakemlerin, süreleri genişletebilmeleri için keyfi, fakat fiilen hakkaniyete ve adalete dayalı, yetkileri vardır. FOSFA da bu çeşit kararlara karşı temyiz etmek mümkündür (bknz s. 845 §2). Halbuki GAFTA 'da sadece süreyi uzatmayan karar temyiz edilebilir. Mamafih taraflar tahkime gitme hakkını kaybetme tehlikesine meydan vermemek için hakemlerin sözü geçen yetkisini göz ardı ederek işlemlerini geçerli olarak başlatmak üzere zamanaşımı kurallarına harfiyen uymalıdır.

Genel olarak, zamanaşımı, sevkiyat sürelerinin bitiminden veya malların armatörün temsilcisi olan geminin kaptanı tarafından boşaltma limanında denizaşırı satın sözleşmesi çerçevesinde satın alınan konşimentonun yasal sahibine tesliminden itibaren başlar.

Ancak zamanaşımı kurallarına *uyan* taraf dilekçesini bir yıl içinde sunmadığı takdirde veya tahkim kurallarının tahkim talebini "yenileme" şartı uyarınca talebini

yenilemediği (“renew”) taktirde, dava zamanaşımına uğrar (FOSFA Tahkim Kuralları, Kural no. 3, GAFTA Tahkim Kuralları, Kural no. 23).

Yukarıda sözü geçen zamanaşımı süreleri 1 Eylül 2018 tarihinde yürürlüğe giren GAFTA Tahkim Kuralları Kural no. 2.2’ a) b) c) uyarınca aşağıdaki gibidir.

- a) CİF, CİF “Free-Out” (boşaltma masrafları ve navlun mukavelesinden satım sözleşmesine aktarılan ‘sürestarya/dispeç’ maddesine ilişkin masraflarının alıcıya ait olduğu demektir) C&F, C&F Free-Out sözleşme şartlarından kaynaklanan ihtilaflar için: (i) varsa süre uzatımı da dahil, sevkiyat sözleşme süresinin sona ermesi veya (ii) geminin varış limanında son boşaltma işleminin tamamlanma tarihinden sonra ve bu süreler arasında hangi süre daha *sonra* sona eriyorsa o günden itibaren, en geç *bir yıl* içinde,
- b) FOB sözleşmesi şartlarından kaynaklanan ihtilaflar için (i) son konşimento tarihi veya (ii) varsa süre uzatımı da dahil olmak üzere, teslimat süresinin sona ermesinden sonra, bu süreler arasında hangi süre daha *önce* sona eriyorsa o o günden itibaren en geç *bir yıl* içinde,
- c) FOB veya CIF dışındaki diğer herhangi bir şarttan kaynaklanan ihtilaflar için, sözleşmenin teslimat veya varış süresinin son gününden sonra, bu süreler arasında hangi süre daha *önce* sona eriyorsa o günden itibaren en geç *bir yıl* içinde,

Zamanaşımına uğrar.

Kalite ile ilgili tahkimler hakkında her bir kurumun hususi şartları olmasına rağmen, uzun zamandan beri deniz aşırı (FOB/ CİF) satım sözleşmelerinde ürünün kalite veya durumu hakkında sözleşmeye uygunluğu sistematik şekilde bir gözetim şirketinin *yükleme* limanında yapacağı tespitten sonra vereceği kalite *sertifikası* bazında nihai olacak şekilde karara bağlanır. Bu hususta İngiliz hukukuna tâbî FOSFA ve GAFTA tek-tip sözleşmelerinde, sözü geçen sertifika ancak, sahtekarlık, dolandırıcılık veya gizli anlaşma (“collusion”) kanıtlanırsa geçersiz sayılabilir. Bunun sebebi İngiliz İstinaf Mahkemesi kararı uyarınca; iki kişi, bir üçüncü kişiye itimat edip, onun sunacağı verileri kabul etmeye mutabık oldukları taktirde sunulacak veriler nihaidir (Toepfer v. Continental Grain 1974.1.Lloyd’s Reports s. 11). Gözetim şirketinin sertifikasında ikrar edebileceği hata geçersizdir, dolayısıyla sertifikanın sözleşmeye uygunluğunu etkilemez.

“GAFTA Tahkim Kuralları no.125” Kural no. 3 uyarınca, hakem heyetinin üç kişiden oluşması için (tek hakemli tahkim yargılaması uygulamada enderdir) prosedür şöyledir:

- a) Davacı, tahkim talebinde bulunabilmek için, zamanaşımının sona ermesinden önce bir hakem tayin etmeli ve bu şekilde tayin edilmiş olan hakemin isim bilgilerine dair davalıya bildirimde bulunmalı veya kendi adına bir hakem tayin edilmesi için GAFTA ‘ya başvurarak, başvurunun bir suretini davalıya göndermelidir.

- b) Davalı, Davacı hakemin adına dair bildirim yapıldığından sonra en geç dokuz (9) gün içinde ikinci bir hakem tayin etmeli ve bu şekilde tayin edilen hakemin isim bilgilerine dair davacıya bildirimde bulunmalıdır.
- c) Davalının, davada tek bir hakemin tayin edilmesini kabul etmemesi ancak bunun yerine kural 3.1 (b) uyarınca bir hakem tayin etmiş ve buna dair (davacıya) yazılı bir bildirimde bulunmuş olması halinde, davacı bu tayine dair bildirim yapılmasını müteakip en geç dokuz (9) gün içinde ikinci bir hakem tayin etmeli ve bu şekilde tayin edilen hakemin isim bilgilerine dair davalıya bildirimde bulunmalıdır.
- d) İki hakemin tayin edilmesi halinde GAFTA, Gafta Tahkim Kuralı 1 uyarınca, sunulan dilekçelerin ibrazını takiben, kurulacak mahkemeye başkanlık etmek üzere üçüncü bir hakem tayin edecek ve adını taraflara resmi olarak bildirecektir.

FOSFA'da ise hakem heyetinin kuruluşu ile ilgili, tahkim kurallarının

“Tahkim talebi ve zamanaşımı ile ilgili prosedürler” başlığını taşıyan Kural no. 1'a) ve b) uyarınca şöyledir:

- a) CIF, CIF Free-Out, CFR ve benzeri sözleşme şartlarında, *kalite ve/veya durum* talepleri ile ilgili olarak tahkim talebinde bulunan taraf (davacı) tayin ettiği hakemin adını içeren talep bildirimini diğer tarafa (davalı) ve Federasyona, malların boşaltma işleminin tamamlanmasından sonra, en geç, doksan (90) gün içinde veya FOB, Ex-Tank, Ex-Mill ve Ex-Store şartlarında, teslim işleminin tamamlanmasından sonra, en geç, doksan (90) gün içinde göndermelidir.
- b) Kalite ve/veya durum *dışındaki* talepler ile ilgili olarak, tahkim talebinde bulunan taraf tayin ettiği hakemin adını içeren talep bildirimini diğer tarafa (davalı) ve Federasyona, sözleşmenin sevkiyat süresinin sona ermesinden sonra göndermelidir. Bu şart tüm teslim şekilleri için geçerli olmakla birlikte teslim şekillerine göre alternatif süreler aşağıdaki gibidir:

CIF, CIF Free-Out, C&F ve benzeri sözleşmelerde, malların boşaltma işleminin tamamlanmasından sonra veya sözleşmenin teslimat süresinin sona ermesinden sonra en geç yüz yirmi (120) gün içinde;

FOB, Ex-Tank, Ex-Mill ve Ex-Store sözleşmelerinde ise, teslimat işleminin tamamlanmasından sonra en geç yüz yirmi (120) gün içerisinde, ve başka sözleşmeler için de teslimat süresinin son gününden sonra yüz yirmi (120) gün içinde *gönderilmelidir*.

Kural no. 2 uyarınca, Kural no.1(a) ve 1(b) kapsamındaki talepler için karşı taraf bir tahkim talebi bildirimini aldıktan sonra hakem tayin etmeli ve otuz (30) gün içinde adını davacıya ve Federasyona bildirmelidir.

Kural 2’c uyarınca iki hakem taraflar tarafından tayin edildiğinden veya bir taraf hakem tayin etmediği takdirde ikinci hakemin FOSFA tarafından tayin edilmesinden sonra FOSFA başkan olarak görev alacak üçüncü hakemi tayin eder.

Tahkim yargılamasında taraflar sözlü duruşma talep edebilir ve tanık çağırabilir. Bu tür talepler ender olmakla birlikte, hakemler tarafından da nadiren reddedilir. Böylece ‘ilk’ tahkimde, kararlar tarafların dilekçeleri ve sunulan kanıtlar temelinde verilir; temyiz tahkimi yargılamasında ise ‘uygulamada, taraflar hemen hemen her davada sözlü duruşma çerçevesinde temsil edilirler’ denilebilir.

FOSFA ve GAFTA tahkimleri iki aşamalı bir sisteme dayanmaktadır; taraflardan biri tahkim kararından tatmin olmamışsa, Temyiz Kurulu (‘Board of Appeal’) olarak adlandırılan yeni bir tahkim kuruluna başvurabilir. Temyiz, sözü geçen her bir kurum tarafından atanan ve ilk tahkimde yapılan hataları düzeltebilecek beş deneyimli hakem tarafından vakaların ayrıntılı olarak bir kez daha incelenmesini sağlar. Birinci tahkime kıyasla, temyiz tahkimi tamamen yeni bir duruşma niteliğindedir (‘*hearing de novo*’). Böylece ticaretin beş kıdemli üyesinden oluşan Temyiz Kurulu (Board of Appeal) tarafından önemli veya çetrefilli davaların tekrar ve kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerektiğinde, ilk mercideki hataların düzeltilmesini sağlar.

Genel olarak FOSFA ve GAFTA tahkimlerinde taraflar temsilcileri olarak, dava ile bağlantısı olmayan aktif bir hakemin hizmetini kullanırlar. Gafta Tahkim Kuralı no. 12.2 uyarınca sözlü duruşma halinde, taraflar çalışanlarından biri veya (daha önce davada yer almayan) bir GAFTA Kalifiye Hakemi (GAFTA Qualified Arbitrator) veyahut bir başka temsilci tarafından temsil edilebilir. Mamafih, yasal temsil taraflarca yazılı şekilde kabul edilmedikçe mümkün değildir. Böylelikle yasal olarak vasıflı bir avukat veya tamamen özel sektörde görev almış bir hukukçu, tarafları GAFTA tahkim yargılamasında ‘da temsil edemez.

Temyiz tahkim yargılamasında tarafların davalarını daha iyi değerlendirdikleri söylenir. Bu hususta, daha evvel FOSFA ve GAFTA’da hakemlik yapmış, şimdilerde emekli olan bir İngiliz hakem arkadaşım, bir gün şunları söylemişti: ‘‘Tahkimlerimizde en mühim ve tek gerçek duruşma temyiz duruşmasıdır’’. Kanaatimce bu lafın hakikat payı büyüktür. Zira, temyiz tahkiminde yeni argümanlar, yeni itirazlar, yeni deliller ve yeni tanıklar sunulabilir. Yukarıda belirttiğimiz üzere yeni bir duruşmadır.

Sözü geçen temyize gidilebilmesi için, bu iki kurumun tahkim kurallarının özel zamanlaşımı şartlarına uyulması gerekmektedir. Bu durumda FOSFA temyiz tahkimine başvurmak için aşağıdaki iki zaman sınırına riayet edilmesi zorunludur:

- Kararın verilmesini müteakip kırk iki (42) gün içinde hakemlerin ücretleri ve masrafları (diğer taraf ödeme yapmadıysa) ödenmiş olmalıdır.

- Temyize gitme bildirimini, en geç, kararın taraflara bildirilmesinden sonraki 28. gün, öğlen saat 12.00'ye kadar, FOSFA tarafından alınmış olmalıdır.

Bu bağlamda, dosyasından emin olmayıp, tahkim kararını dahi görmeden, temyiz hakkını kullanmakta veya *kaybetmemeye* kararlı olan taraf, sözü geçen 42. günü beklemeden ödemeyi gerçekleştirir. Böylelikle FOSFA, tahkim kararını bekletmeden yayınlacaktır. Aksi taktirde karar, ödeme yapılmaksızın, FOSFA tarafından yayınlamayacak ve ilaveten karşı tarafın ödeme inisiyatifini almaması ihtimalinin gerçekleşmesi halinde, temyiz hakkı kaybedilmiş olacaktır.

GAFTA'da temyiz tahkimine başvurma süresi, ilk kararın yayınlanmasından sonra otuz (30) gündür (Tahkim Kuralı no. 10). Bu sürenin son günü en geç öğlen saat 12.00'ye kadar başvuru yapılması ve aynı zamanda temyiz için öngörülen masraf avansının ödenmesi gerekmektedir (bkz s.848 §1). Hakemlerin, zımnen hakkaniyete dayalı sebeplerden süreleri uzatma yetkisi, bu temyiz etme süreleri için de mevcuttur.

Yukarıda bahsettiğimiz yasal temsil (bkz s.845 §3) FOSFA'da yalnız Temyiz Kurulunun izni ile mümkündür. Ancak bu tip vaziyetler ender görülür.

Sektörün uzman hakemlerin yanında, son seneler sektörün şirketlerinde maaş ile çalışan hukukçular da vakitlerini meslek odalarına verdiler, çalışmalarına katıldılar, hakemlik kurslarını takip ettiler ve hakem olabilirler. İşlerin büyümesi, hayli teknik hukukî problemlerin ortaya çıkması dolayısıyla duyulan ihtiyaçtan meslek odaları ve/veya kurumları hakemlik yapmak üzere, son seneler kapılarını emekli hukukçulara da açmaya başladılar.

Tarihi açıdan, eski zamanlarda sözü geçen iki kurumda, hakemlerin atamasında çok farklı bir sistem kullanılmakta olduğunu belirtmek önemlidir. FOSFA 1 Nisan 2018 tarihinde (GAFTA 'da çoktandır kabul edildiği gibi) Tahkim Kurallarında düzenleme yaparak üçüncü hakemin de hakem heyeti başkanı olarak atanacağını kabul etti. Bu düzenlemeden *önce* İngiliz tahkim tarihine önemli bir rol oynamış sistemde, taraflar birer hakem tayin eder, hakemlerin ikisi birlikte karar verir, ancak dava hakkında aynı görüşü paylaşmazlarsa üçüncü bir hakem ("Umpire") atayarak, kendi görüşlerini ona sunarlardı. Nihai karar yalnızca üçüncü hakem tarafından verilir ve bu karara "Umpire Tahkim Kararı" denirdi. Bu "Umpire" (veya "Umpirage") sistemi hakkında, GAFTA'nın bu sistemini kullandığı yıllarda, şimdi emekli olan, dönemin GAFTA genel sekreteri David Mackie, şunları yazmıştı:

"İngiliz emtia ticaretinde 'kendi' hakemin atayan tarafın, o hakemden kendisi için elinden geleni yapmasını ve onun için olabildiğince elverişli bir tahkim kararı çıkarmasını beklediği çok uzun zamandır kabul görmüş bir şeydir. Bu beklentide bir sorun görülmemektedir zira, karşı tarafın hakemi de kendisini atayan taraf için, yine elinden geleni yapacak ve hakemlerin bir anlaşmaya varamaması halinde, bu iki hakem, davayı üçüncü hakeme götürecektir ve"

birer vekil olarak kendi davalarını savunacaklardır. Bu da genellikle ‘tahkim’ olarak kabul ediliyordu, ancak şimdilerde daha çok, en azından üçüncü bir hakemi çağırınca kadar, bir tür dostane arabuluculuk gibi görünmektedir. Bu sistemin çeşitli dezavantajları vardır. Bu sistem hakemler tarafından, savunuculuğu, avukatlığı teşvik etmektedir. Aynı zamanda, tecrübeli ve yetenekli hakemler tayin eden taraflar, daha az tecrübeli hakemler atayan taraflar karşısında avantaj sağlarlar. Bu hem âdil değildir hem de tecrübenin yayılmasını kısıtlar ve işin az sayıda ünlü kişinin elinde toplanmasına yol açma eğilimi gösterir. Böylelikle, ‘meşgul hakem’ sorununa ve sonuçta gecikmelere yol açar. Ayrıca, taraflarla hakemler arasında resmî olmayan, ancak ticari ve istenmeyen bağlantılara da yol açabilir.”

Uluslararası sektörel olmayan tahkime nazaran, sektörel arbitrajlarda “ticari ve istenmeyen” bir bağlantı ile karşılaşmak, diyebilirim ki normaldir; zira hakem belirli bir alanda uzman olduğu gibi, sektörün içinde taraflardan birisiyle, neredeyse, zorunlu bir işbirliği yapar. Sık sık da sektörel hakem, taraflardan birisiyle veya şirketiyle rakip konumdadır.

Bu mevzuda Paris İstinaf Mahkemesi (Cour d’Appel) 1995 senesinde, sektörel arbitraj birliğinin hakemler listesinde bulunmamanın ve bundan dolayı müşterimin davasındaki hakemlerle daha evvel diğer arbitraj davalarında hakemlik yapabilmiş olmamanın, uluslararası kamu düzenine ve usûl kamu düzenine aykırı olmadığına karar verdi. Mahkeme kararında şu ifadelere yer verildi:

“Davalı şirketini tahkimde temsil eden Bay COVO’ nun aynı zamanda tahkim prosedürü safhasında davacı şirketin yöneticisi olduğunu, GAFTA tarafından kurulan bu hakemler listesine dâhil olduğu ve böylece tahkim kurulu üyeleri ile birlikte diğer katılımlarda bulunabildiğini;

Buna rağmen Bay COVO ile diğer Tahkim Kurulu üyelerinin aralarındaki entelektüel veya maddi bağlarını tahkim kararı yok saymıştır; alınan kararda ne olduğu bilinmediği ve de öyle ki davalı şirket, bundan dolayı bu hususun bir Araştırma konusu olmasını ve tam gerçeğin ortaya çıkarılmasını istemektedir.

GAFTA hakemleri listesinde kayıtlı Bay COVO’ yu, kendisinin mektup üzerinde yazdıklarıyla tanıyan davalı şirket, önemine binaen hakemlerin bağımsızlık veya tarafsızlık konusuna tahkim prosedürü boyunca, hiçbir zaman itiraz etmemiştir; tahkim mahkemesinin oluşumuna da itirazda bulunmamıştır.

Dolayısıyla, bugün artık şikâyet konusu geçersizdir ve herhangi bir inceleme / araştırma emri verilemez.”

GAFTA ve FOSFA Tahkim Kuralları uyarınca tahkim kararına uymayan ve dolayısıyla borcunu ödemeyen tarafın ismi branşın tüm üyelerine sirkülasyon sağlanır. Ayrıca davanın masrafları kuruma taraflarca ödenmezse, kurum kendi inisiyatif ile temerrüde düşen tarafın adını aynı şekilde duyurabilir.

Kurumsal meslek odaları tahkiminde olduğu gibi, FOSFA ve GAFTA’ da tahkim çok daha ekonomiktir. Sektöre özel olmayan hususlarda tahkim enderdir. Örneğin, bir ortak girişim “joint venture” sözleşmesinden doğabilecek ihtilaflar için, sektörel

olmayan Paris, Londra, Viyana veya Stockholm gibi şehirlerde yerleşik, dünyanın ünlü kurumsal tahkim merkezlerinde oluşabilecek masrafları göz önüne alarak, iki tacir sektörel tahkimi tercih edebilir. Burada dikkat edilecek nokta, daha evvel belirttiğimiz üzere, meslek odalarında hakemlerin hukukçu olmamalarından dolayı, kendi iş alanları ile ilgili olmayan bir davayı değerlendirmek veya yargılamak için ideal şahıslar olamayabilecekleri hususudur. Bu bağlamda, örneğin birçok katılımcının bulunması olağan olan uluslararası nitelikli projelerde, sektörel tahkim olmaz. Bu branşlarda en önde gelen kurumsal tahkim merkezleri, Paris’te yerleşik “Uluslararası Ticaret Odası (International Chamber of Commerce - ICC)” ve Londra’da yerleşik “Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (London Court of International Arbitration - LCIA)”dır.

Masraflara gelince, ilgili davanın tamamını bilmeden tahkim maliyetlerinin kesin göstergelerini vermek mümkün olmasa da uygulamada, FOSFA ve GAFTA ‘da tarafların temsilcilerinin sözlü duruşmalarda dilekçe ve beyanlarını hazırlama masraflarını ele almadan, kurumların masrafları hakkında şunu söyleyebiliriz. Her bir kuruma yapılacak *avans* ödeme aşağıdaki gibidir:

a) GAFTA:

iki taraf kuruma üye ise £ 12.000 (on iki bin İngiliz Sterlini)

bir taraf üye ise £ 13.500 (on üç bin beş yüz İngiliz Sterlini)

taraflar üye değilse £ 15.000 (on beş bin İngiliz Sterlini)

Ödemeler 60 gün içinde yapılmalıdır, aksi takdirde başvuru geri çekilmiş sayılır. Temyiz tahkimi için £17.000 (on yedi bin İngiliz Sterlini) dir.

b) FOSFA:

İlk tahkim için avans uygulamada £5.000 (beş bin İngiliz Sterlini) olup bu tutar dava dilekçesinin sunulmasını takip eden 30 gün içinde ödenmelidir aksi takdirde dava askıya alınır ve 14 günlük yeni bir süre içerisinde ödenmezse başvuru geri çekilmiş sayılır. Temyiz tahkimi için avans uygulamada £10’000 (on bin İngiliz Sterlini) dir.

Bu sene sözü yine ortalama olmak üzere, GAFTA’da ilk tahkim için nihai ücret £13.000 (on üç bin İngiliz Sterlini), temyiz hakemliği için £ 27’000 idi. FOSFA da ise ilk tahkimde £ 9.000 (dokuz bin İngiliz Sterlini),temyiz tahkiminde ise £15.000 (on beş bin İngiliz Sterlini) idi.

İki kurumda avansların farklı oluşu uygulamada nihai masraflar üzerine herhangi bir etkisi yoktur; daha yüksek avans öngören GAFTA’nın rakamları esas alınırsa, iki kurum için nihai tahkim masrafları %25 fazla veya az olabilir.